

37 2 47
DISQUISITIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

RABIE CANINA:

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate Reverendi admodum viri

D. GULIELMI WISHART, S. T. D.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
et nobilissimae FACULTATIS MEDICAE decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

ALEXANDER BRODIE, SCOTO-BRITANNUS.

Ad diem 28 Julii, hora locumque solitis.

EDINBURGH.

Apud HAMILTON, BALFOUR, et NEILL.

M.DCC.LII.

DISCUSSION MEDICAL

THE JOURNAL

1872

AMERICAN AT ST. LOUIS

JOHN CAMPBELL

OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
ACADEMIC YEAR 1871-72
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

AMPLISSIMO ET SPECTATISSIMO VIRO

JOANNI CAMPBELL

DE CALDER, ARMIGERO,

UNI EX MAGNAE BRITANNIAE ÆRARIJ

PRAEFECTIS;

INGENIO, DOCTRINA, MORIBUSQUE CLARO;

DISQUISITIONEM HANC MEDICAM,

QUALECUNQUE OBSEQUII SUI ET VENERATIONIS

MONUMENTUM

D. D. C. Q.

ALEXANDER BRODIE.

AMMISSIMO ET SPECTATISSIMO VIRO

JOANNI CAMPBELL

DE CALDER, ARMIGERO

UNIVERSITATIS MAGNAE BRITANNIAE ET HANNOVERIAE

RECTORIS

INCEPIT DOCTRINAM MORIBUSQUE CLARIS

DOCTRINAM MAGNAE BRITANNIAE ET HANNOVERIAE

CLASSEMQUE ORATIONIS SUI ET VENERATIONIS

INCEPIT

INCEPIT

ALEXANDER BRODIE

DISQUISITIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

-RABIE CANINA.

MORBORUM, quibus urgentur miseri mortales, hi omnium, qui ab animalium rabidorum morfu oriuntur, perniciosissimi sunt: nec eorum tristior ullus, aut qui magis miserationem commovet, quam qui à canis rabidi morfu proficiscitur. De quo nunc paucis differendum.

AUCTORUM, quos mihi videre contigit, vix ullus argumentum hoc satis dilucidè pertractâsse videtur; et, cum sit res immensi operis, et de qua scriptores tantum inter se dissentiant, si qui in hanc nostram disquisitionem errores irrepperint, horum me veniam faciliè impetraturum spero.

DE morbo hoc, inter auctores veteres, Dioscorides, Galenus, Celsus, Aetius, Aegineta, Caelius Aurelianus; inter recentiores verò, Stalpart Vander Wiel, Listerus, et Boerhaavius, optimè quidem meo iudicio scripserunt.

Clarissimus

Clarissimus autem Mead, in eleganti illo de venenis tractatu, varia ejus symptomata longe acuratiùs descripsit, eorumque causas plenius explicavit.

A Graecis *ὀσφοδία*, a Latinis *Rabies Canina* appellatur; quia canes *, prae caeteris animalibus rabiei sunt obnoxii. Feles tamen et ursi, leopardi, equi et asini †, rabie etiam aliquando sponte sua, et absque ullo contagio, corripiuntur. Et Baccius ‡, se gallum quendam gallinaceum veterem, qui rostro sinistram domini manus adeò laeserat, ut sanguinis guttae aliquot effluxerint, unde tertio post die mortuus est, vidisse ait: cujus rei causa distichon hoc fecit.

*Dum furit in dominum Gallus, perimitque veneno
Commorsum, ergo alius non basiliscus erit.*

SED utut sit in caeteris animalibus, hominibus fere semper malum hoc ex contagio oritur; quanquam non desunt exempla, quae aliam hujusque rei causam agnoscunt; de quibus vide Martinum Guersich, de Hydroph.

INSIGNE etiam exemplum in actis Edinburgensibus memoratur ||.

Vix

* Aegineta lib. v. cap. 3. p. 251.

† Aurelianus de morb. acut. cap. ix. p. 218.

‡ Proleg. veni. et antidot. p. 17.

|| Med. Ess. Vol. I. Art. 29.

Vix autem ullius veneni tam multiplex contagio. Ex morfu enim vel levissimo, vel spumae contactu recentis, vel osculo cani rabido dato, in corpus furtim illabitur. Neque ullum reperitur venenum cujus vis tanta est, et virus tam atrox, nec quo hominis natura adeo prorsus immutatur, nec quod, cum primum erumpere coepit, tam violenter ac celeriter grassatur, quodque simul tamdiu latere potest in corpore abditum. Namque alios confestim furor occupat, alios non nisi post tres, quatuor vel sex menses. Galenus * quendam post totum annum, alium celeberrimus Mead † post undecim menses, furem vidit. Et Boerhaavius ‡ affirmare haud dubitat, homines viginti annos post morsum, vel spumae contactum, hoc malo nonnunquam opprimi.

OBITER hic observandum, morsum canis rabidi nihil à communi morfu differre, ac eadem facilitate curari.

Bono corporis habitu fruente, hoc contagio inquinati, diversis quidem temporibus, saepissimè autem post triginta, vel quadraginta dies, hoc fere modo aegrotescere solent.

DOLET

* Comment. ii. in 1. prorrh. Hip.

† Ess. on poisons, p. 137.

‡ Aphor. 1137.

DOLET * locus cui impressa contagii labes primo fuit; dein vagi per alia, praesertim autem loca vicina, dolores; tum aeger lassitudine, et in membris inquietudine, corripitur; sequitur anxietas quaedam inanis, et iracundia cujus nulla causa afferri potest; corporis torpedio; somnus convulsionibus ac subsultibus interpellatus; tristitia; solitudinis desiderium; respiratio difficilis. Atque hic primus morbi gradus satis aptè appellatur. Attamen, etiam nunc venae sectione facta, sanguis videtur purus et incontaminatus.

Tum postea mala haec ingravescent; et accedit insuper, quae hujus morbi certissima signa haberi possunt, horror ad aquae conspectum, vel aliorum quorumcunque liquorum, et rerum pellucidarum, aut instar speculi reflectentium; horripilatio; tremor; appetitus prostratus; manente tamen facultate solidae cujusvis offae deglutientiae; attactus alicujus liquoris labiis praesertim vel lingua, creans fere semper tremorem, convulsiones atque furorē; vomitus glutinis fusci, biliosi, aut bilis porraceae; febris; priapismus; cogitationum alienarum et insuetarum series quam maxime perturbata. Et hic secundus est morbi gradus.

IN tertio, ad quem nunc pervenimus, omnia supra memorata exacerbantur; sequiturque oris hiatus; lingua aspera

* Boerhaave Aph. 1138.

aspera exerta; fitis ingens; vox rauca; furor ad humorum adspectum contactumve, aut quoties aeger aliquid bibere conatur; spumae in ore collectio, quam in alios exspuere nititur; ardor obvia quaeque mordendi invitus; sudor gelidus; denique summa eum occupat rabies. Tunc homo infelix aegerrimè respirans, inter diras convulsiones animam reddit.

PRIMUS gradus fere in triduum, secundus in biduum plerumque protrahitur, et tertius miseri vitae, viginti quatuor horarum spatio, finem imponit: sed, in diversis aegris, diversum est graduum tempus.

QUI hoc morbo laborant vix unquam, quod sane mirum videtur, adeo rationis expertes sunt, ne quidem in tristissimis paroxysmis, quin familiares cognoscant; eosque nonnunquam hortentur, ut sibi caveant, ne nimium appropinquando infortunium ferant. Quinetiam contra maniam ipsam aliquando ratiocinantur; et Aetius*, si ei fides habenda est, hac ratione philosophum quendam ad se rediisse narrat: “Philosophus quidam, ait ille, “à rabioso cane morsus, et generoso animo affectioni “resistens, in consequens ratus canem in balneo appa-
“parere: apparebat etiam ipsi quemadmodum aliis
“hoc modo affectis: ratiocinatus igitur et sic secum locutus: quid balneo et cani commune est? Supera-
B “vit

* Pag. 115.

“ vit affectionem, et sanatus ab affectione, ubi citra titi-
“ morem bibisset.” Verum aliquid intus eos violenter
impellit, cui neutiquam resistere possunt.

Nec primo quidem horrent aquam aut ullum alium
liquorem, sed siticulosi desiderant, ac adlata lactis oculis
aspiciunt, et simul mirantur se deglutire non posse. E-
orum etiam nonnulli fuerunt, qui hoc, amicorum moni-
tu, aliâ atque aliâ viâ, ope praesertim calami, summa ope
aggressi, nec voti compotes exclamârunt, rem esse nimis
arduam; simulque circumstantes obsecrârunt, ne ultra
impellant ad rem tentandam, quam toties experti frustra
plane impossibilem judicârunt.

UT autem hujus morbi indoles melius intelligatur,
haud abs re erit disquirere, quamobrem canes caeteris a-
nimalibus ad rabiem sint procliviores, et quo pacto illis
sponte superveniat: ita enim se res habet, ut supra me-
moravimus, idemque non solum experientia constat, sed
et ex scriptis omnium fere auctorum qui hunc morbum
diligenter explorârunt: Galenus enim* non solum hoc
asseveravit, sed et disertis verbis affirmat, in quo sane
hallucinatur, nulli brutorum nisi canibus hoc malum
supervenire, eisque solis accidere. Et Alexander Aphro-
disius †, ex animalibus solos canes aestate rabidos fieri,
idemque Fracastorius ‡ memoriae prodidit.

PETRUS

* De loc. affect. lib. 6. cap. 5.

† De morb. contag. cap. 10.

‡ Lib. 6. prob. 76.

PETRUS Salius Diverfus * arbitrari videtur, aliquid ipsi canum naturae insitum, quo illi omnium bestiarum, ex humorum corruptione, ex esu potuque ciborum liquorumque putridorum, saepissimè in rabiem feruntur. Neque certe a fide abhorret, canes, saeviente pestilentia, aëreque corrupto, in rabiem procliviores esse quam alias. Itaque diram quandam pestem describens, quae per Alpinas et Venetas regiones grassata est, sic canit divinus Vates † :

*Hic quondam morbo coeli miseranda coorta est
Tempestas, totoque autumnu incanduit aestu;
Et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum;
Corruptique lacus, infecit pabula tabo.*

* * * * *

*Hinc laetis vituli vulgo moriuntur in herbis,
Et dulces animas plena ad praesepia reddunt.
Hinc canibus blandis rabies venit.*—

SUNT et nonnulli auctores qui existimant rabiem hanc ex vermibus oriri; qui in corpore canis rabidi, praesertim cerebro, passim inveniuntur: cuius sententiae est Dessault, in dissertatione sua *de Hydrophobia*, tractatui de lue venerea annexa; in qua complurium scriptorum, tum veterum tum recentiorum, qui secum sentiunt, auctoritate fretus, hanc opinionem penitus confirmasse sibi videtur.

CREDIT

* De affect. particul. cap. 19.

† VIRG. Georgic. 3.

CREDIT autem * Plinius, hujus rabiei causam esse vermiculum quendam sub illorum linguis latentem. Est, inquit, vermiculus in lingua canum, qui a Graecis *λύσσα* sive *λύττα* appellatur, quo exempto, infantes catuli nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt. Hanc autem Plinii opinionem falsam esse, planè persuasum habeo. Nam ipse, canum saepissimè linguis accuratè admodum ac diligenter dissectis, vermum nunquam ullum inveni. Conspicitur equidem, sub eorum linguis, congeries vermiformis teretis figurae, quam † nonnulli plexum esse nervosum crediderunt; neutiquam autem congeries haec mihi nervosa, cum substantia sit omnino distincta, quae nulli alii connectitur, sed glandulosa potius videtur. Nec ex eo, quod nullum ductum excretorium observavi, quod certe confitendum est, sequitur nullum esse; potest enim esse talis ductus, quamvis, propter tenuitatem ac subtilitatem liquoris per illum secreti, adeo parvus sit, ut conspici non possit. Eoque magis mihi haec sententia arridet, quod ex substantiae hujus compressione secuta est liquidi alicujus subtilis parva effusio. Atque, si ita se res habet, haud parum conducet ad explicandam simul et confirmandam communem illam opinionem, morsum canis qui, post direptionem hujus substantiae, fit rabidus, rabie hominem afficere non posse: quia, nimirum

* Hist. nat. lib. 29. cap. 5.

† Codronchus lib. 2. de hydroph. f. 223. Aldrovandus lib. 6. de insect. cap. 3. f. 223. Stalpart Vander Wiel, observat. rar. cent. 1. observ. 100. p. 444.

mirum verisimile est, particulas venenosas, hâc glandulâ in ore secretas, non amplius secerni posse; adeoque magis intimè, ac majori copiâ cum aliis corporis humoribus mistas fore: nec tamen congeries illa rabiei causa agnoscenda: quia canes eam habentes eadem fruuntur sanitate, quâ caeteri qui eâ omnino privantur.

OMNIUM autem verisimillima, rationique maximè consentanea mihi videtur sententia celeberrimi Mead, qui censet, praecipuam hujus morbi in canibus causam esse, quod non exsudent ~~sed~~ perspirant, quemadmodum faciunt homines, qui exindè à multis conservantur morbis. Loco enim sudoris ac perspirationis, canes habent glandulas salivales, quae ad morbosam materiam, particulasque noxias expellendas, minus aptae sunt, quam in hominibus glandulae miliares; et, ex defectu evacuationis per cutem, plurimae particulae noxae in corpore retinentur; unde oritur materia venenosa. Ex continuis magnarum parvarumque arteriarum pulsibus, ut et calore corporis animalis, hae particulae salinae cum fluidis animalis commistae, novam prorsus texturam, novasque acquirunt proprietates; quae eas minores reddunt, efficiuntque, ut naturam salis alcalini magis referant; et, quo diutius continuantur hae operationes, eo magis mutantur sales, minoresque fiunt et acriores; et, secundum partium cohesionem, magis vel minus volatiles evadunt.

ITAQUE haud abfimile est vero, particulas hasce salinas, postquam adeo attenuantur, ut in fluido certae cujusdam subtilitatis suspendi, adeoque in vasa magnitudinis huic accommodatae ingredi possint, mox quidem noxias fieri, ac earum propterea expulsionem natura desiderat; tale fluidum est liquor perspirabilis; talia autem vasa sunt corporis emuntoria, renes, et canales intestinales. Et verisimile admodum est, hasce salinas et oleosas sanguinis particulas, continuis arteriarum actionibus, adeo subtiles reddi posse, ut in fluido, liquore perspirabili multo tenuiori, contineantur, ejusque opera ferri in minutissimas cerebri arterias, imo ad vasa usque quae proxima sunt magnitudine nervis; ibique acrimoniâ suâ teneras irritare fibrillas, fluida omnia corrumpere, et spasmodicas, inter innumeros vasorum arterialium ramulos, gignere contractiones. Et quamvis particulae illae acerrimae, atque admodum subtiles, aut veneni virus, omni fluido, singulisque corporis partibus insint, maxime tamen in illis partibus abundabunt, ubi attenuatae partes secernuntur, spiritu nimirum, urina et saliva; ideoque liquores illi passim replentur particulis venenosis.

QUEMADMODUM igitur in variolis, liquor perspirabilis, fluidaque quae in cutaneis includuntur vasis, particulis variolosis maxime abundant; et propterea ea sola, sicuti ego quidem existimo, hujus morbi contagionem in alios transferunt: ita in morbo, de quo nunc agitur, spiritus et saliva, utpote particulis venenosis omnium
maximè

maximè referta, citius homines, quam ulla alia corporis secretio, rabie afficiunt.

Ex supradictis, causas diversorum symptomatum, in hominibus à cane rabido morbis apparentium, facilius erit explicare.

MORBUM hunc nervosum esse patebit, ex eorum symptomatum recognitione, eaque simul comparando cum his quae in aliis morbis contingunt; miris autem indiciiis se prodit, quae, quamvis paululum diversa, aliqua tamen ex parte in omnibus inveniuntur miserrimis aegris. Atque his omnibus commune est, quod objectorum in sensus impressionem aegerrimè ferant, omnis sensatio eos dolore afficiat, levissimus contactus ac membrorum attritio noceat, sonus vel minimus offendat, imo ostii crepitu audito, metu exanimes pavecant, haud aliter quam si domus collapsura esset. Lux adeo oculis ingrata, ut ipse rei alicujus albae conspectus iis intolerabilis sit. Similiter etiam internae membranae adeo tenerae sunt, ut sensus naturales perferre nequeant, aeris frigus etiam commune pulmonibus molestum, et quoties urinam reddunt, magnis in urinariis meatibus, cruciantur doloribus. Habitus oris aut irae furorisque indiciiis foedus est, aut permultis luctûs ac desperationis signis tristis; et ab initio febris, usque ad finem, somnum inire nequeunt.

QUANDO

QUANDO autem symptomata maniaca sunt, tantum est musculorum robur vi quadam convulsivâ agentium, unde-
 ctissimus Mead * se hominem quondam vidisse affirmet,
 qui, funibus lecto arctissimè illigatus, eos subito uno im-
 petu dirupit, moreque paralytici statim mortuus est.
 Morbus hic, haud dubiè, praecipuè constat morbosa spi-
 rituum animalium affectione; sed quo pacto, ex tam le-
 vi causa, quam canis rabidi morfu, vel spuma, oriatur,
 adhuc incertum est; quippe quod animo vix concipi potest.

ORNATISSIMUS ille vir, de quo modò mentionem feci-
 mus, arbitrari videtur, fluidum nervosum esse portionem
 quandam materiae elasticae universalis a Newtono me-
 moratae, cum subtilioribus sanguinis partibus permixtum,
 in cerebro secretum, et in nervorum fibrillis inclusum;
 facillimèque mutari posse corporibus minutissimis ma-
 gnaque vi praeditis, et summa vi ac velocitate agere;
 quorum utrumque experimentis electricis abundè patere
 putat; et quemadmodum id quod ex liquoribus fer-
 mentatis ejicitur, similem motum communicare potest
 liquoribus ejusdem generis; ita salivam animalis igneis
 particulis turgidam, in eam aestuante sanguine injectis,
 vulneris operâ, cum nervoso fluido commixtam, id vio-
 lenter concitaturam; unde orientur secretio in cerebro
 impedita; circulatio sanguinis perturbata; febris cum
 delirio, convulsiones, &c. Horum ultimum probare co-
 natur ex eo, quod symptomata omnia nervosa sint, ex
 comparatione

comparatione hujus cum aliis diverſi generis venenis ; et denique ex eo, quod ſanguis non primo quidem impurus videatur.

Vix dubitandum eſt, pleraque alia venena in fluidum nervoſum praecipue agere, neque interea ſanguinem corrumpere. Illico autem, dictoque citius, impetum faciunt. Cum primum enim virus diſſolvitur, aut humore caloreve corporis dilatatur, vis ejus maligna ſe prodere incipit ; ut in venenis tarantulae, diverſique generis viperarum, in arſenico, cicuta aquatica, opioque, videre eſt. Et miraculo certe eſt, venenum hoc tamdiu cum fluido illo permifceri, neque tamen ex illo ullum damnum oriri.

PRAETEREA autem, ſanguis nonnullis quidem venenis manifeſte perturbatur ; viperae praefertim communis, et Haemorrhoidis cujus morſum haemorrhagia ex omnibus corporis partibus continuò ſequitur ; et quamvis, in primo morbi gradu, ſanguis nequaquam morbidus videatur, minimè tamen exinde ſequitur eum non affici ; ita enim ſe res habet, in omnibus morbis contagioſis quos, ut in lue venerea, variolis, et morbillis, ſolos ſpiritus animales afficere, haud quiſquam affirmabit. Venenofa canis ſaliva, vulneris operâ, apertis fractifve ſanguineorum vaſorum extremis applicatur, et abſorbentium venarum vi in ſanguinem recipitur, perque totum diſtribuitur corpus ; haeque admodum ſubtiles agilesque particulae, ita cum ſanis corporis humoribus permiftae, eos

D

ſibi

sibi similes reddunt. Hoc, quamvis intellectum nostrum omnino superet, in omnibus tamen morbis contagiosis observari potest. Una enim materiae variolosae guttula apertis vasorum extremis, in corpore sano, applicata, brevi tantum sanorum corporis humorum sibi assimilat, ut singulae guttae puris ex morbo geniti, aequae particulis variolosis impleantur, morbumque haud minus propagare possint. Idem etiam in lue venerea videre est.

EXPERIENTIA constat, diversa contagiorum genera diversis quidem temporibus morbum procreare. Ita, in variolarum inoculatione, pus sanguini inest quatuor aut quinque dies, antequam tantum ejus sibi assimilet, quantum ad febrim excitandam sat est, et in Rabie multo diutius; quod verissimiliter exiguae veneni copiae tribuendum est, et sanguini in minutis cerebri vasis languido flumine habenti. Unde fortassis materia venenosa, non nisi longo post tempore, ad hasce minutias perveniet, ubi vim suam manifestat, et postquam tantum sanarum humorum particularum sibi assimilaverit, quantum sat est, eaeque particulae in maxime subtilem seriem cerebri vasorum pervenerint, ibi eodem fere modo agent, quo eas in cane agere supra demonstravimus; cumque aegris mens sana incolumisque aliquamdiu maneat, probabile est, morbum hunc potius ex illius materiae acrimonia nervorum originem nimium stimulante, quam ex morbo ipsius fluidi nervosi statu, oriri.

IN hoc morbo muscoli gutturis deglutitionisque convulsionibus praecipuè obnoxii; hâc forte de causâ, quia partes illae in sano etiam corporis habitu, ad convulsiones sint procliviores. Constat enim deglutitionem esse convulsivam plurimorum muscutorum simul agentium contractionem, quando membrana palati, pharyngis, &c. holi in stomachum descensu, irritatur.

CUM igitur in morbo, de quo nunc agitur, minimus stimulus magnum spirituum animalium fluxum in eas partes adigit, haudquaquam abfimile vero est, holo, priusquam altius descenderit, oris linguaeque membranam irritante, deglutienti organa convulsionibus subito corripitur, linguam retrahi, adeoque oesophagi aditum omnino pracludi; dum aeger hasce convulsiones nequaquam avertere potest: praeterea, iidem spasmi, partium sympathia, vicina etiam loca occupant. Hinc dolor extremus, quo tunc repente cruciatur miserrimus aeger, ex suffocatione ortus. Sed, ingravescente morbo, omnes ejus nervi convulsionibus corripuntur, quae quidem, quoties aliquid deglutire conatur, universales fiunt, magnaeque eum impetu invadunt.

MIXTURAM bilis salivaeque evomendo, excoriantur guttur et stomachus. Hinc horres ille omnium ciborum, ac praesertim aquae, quia ea nimirum perniciosos illos sales, quibus saliva plena est, dissolvit. Praeterea, ut ad liquida deglutienda majore mentis molimine opus est, ita convulsiones

convulsionibus inde natae violentiores ac magis universales fiunt.

Ex minimo nervis stimulo admoto, oritur spirituum animalium affluxus. Hinc sensus omnes dolorem pariunt, et internae imagines adeo vividae sunt, ut mens iis vehementer commoveatur, spiritusque magna vi in musculorum organa impellat.

Ex violentis subitisque fluidi nervosi motibus, convulsionum dolore, ac stimulo veneni, in parvis corporis vasis, nascitur febris; et delirantes nunc mania nunc melancholia laborant, prout corporis temperies ad hanc aut illam proclivior est. Eodem modo in ebrietate diversos homines diversimodè affectos videmus.

ALIA Rabiæ symptomata ex febris, delirii et convulsionum effectibus facile explicari possunt.

IPSA quoque veneni operatio citior vel serior est pro laesarum partium differentia, pro vario gradu morbi in cane mordente, et pro temperie hominis morfi, pro diverso victu, medicamentisque adhibitis.

Prognosis. Est saevus morbus, pergravis, ac periculosus, et plerumque lethalis; verum, si post morsum statim petat auxilium, quanquam curatu difficilis, attamen non lethalis.

Ad

Ad curationem nunc progrediendum, quae hoc modo tentari potest.

- 1mo. VENENI in sanguinem absorptionem impedire ;
- 2do. Particulas venenosas jam absorptas, cumque sanguine mixtas, expellere conandum est.

UT primum scopum attingamus, mox augeatur vulnus, idque, simul et vicina loca satis altè scarificentur ; magna exinde copia sanguinis effluat, et in hunc finem calidâ laventur aquâ, deindè admoveantur cucurbitae. Hoc modo venenosa canis saliva evacuari potest, antequam vel minima pars ejus absorbeatur. Nonnullis etiam placet statim post acceptum vulnus loci adustio ; sed potius, si id commodè ac tutò fieri potest, pars laesa omnino rescindenda est : atque hoc modo primum scopum attingere licet.

Quon ad secundum attinet, nempe, ad expellendas particulas venenosas jam absorptas ; hoc praecipuè fit, naturales corporis evacuationes promovendo, quarum eam, quae per urinam fit, felicissimos habuisse exitus patet ex remediorum recensione, quae a peritissimis, tum veteribus, tum recentioribus medicis, ad hunc morbum curandum, optima ducuntur. Atque haec sunt cineres cancrorum fluviatilium, sponsia cynorhodi, oxylapathum, allium, agrimonia, et lichen cinereus terrestris ; sed, omnium optimum remediorum, est balneum frigidum.

dum. Hoc enim Celsus miserimi hujus mali remedium fieri posse putat, etiam post aquae metum, “Nec opus
“ nantem in piscinam, non antea ei provisam projicere,
“ et si natandi scientiam non habet, modo mersum bibe-
“ re pati, modo attollere; si habet, interdum depri-
“ mere, ut invitus quoque aqua satietur. Sic enim simul
“ et sitis, et aquae metus tollitur; et si quid prodest bal-
“ neum frigidum etiam in hoc morbi gradu, quantum
“ inde boni expectandum, cum tempestivè adhibetur?”
Et affirmat Tulpius *, se vidisse neminem, cui tempe-
stivè in mare projecto, quicquam finistri postmodum eo-
venerit; sed parum refert an aegri in mare vel in fontem
aliquem frigidum projiciantur.

MINTME quidem sperandum, unam vel duas immer-
siones quicquam proficere; hae autem quotidie per plures
septimanas repetitae magno usui sunt; corpus enim cor-
roborant, ac secretiones urinae et perspirationis mirum
in modum promovent; et ait praeclarus ille Mead, de
quo toties mentionem fecimus, se felices harum immer-
sionum effectus, una cum lichenis cinerei terrestris usu,
saepissimè expertum, neque in alio quovis morbo reme-
dium aequè certum unquam invenisse. Primum omni-
um, novem vel decem sanguinis uncias extrahi jubet;
tum cinerei terrestris semiunciam, et piperis nigri drach-
mas duas in pulverem redactas, et in quatuor doses di-
visas,

* Observ. Med. 20.

vifas, unam manè, per quatuor proximè fequentes dies
fumi in ſemilibra lactis bubuli; deinde balnei frigidi uſum
per totas ſex ſeptimanas præſcribit.

Hæc remediis hæud abs re forte eſſet ſingulis ſeptima-
nis addere emeticum turpethi mineralis et ipecacu-
anae. Purgantia etiam, ſicuti in aliis morbis nervofis
magnopere profunt, ita in hoc morbo, ea hæud forte alie-
num erit nonnunquam adhibere. Et ſi verum eſt polyga-
lam Virginianam, Angl. Seneka *rattle ſnake-root*, tantum
conducere ad morſum curandum celebris illius ſerpentis
Americani, ſtrepitum ex cauda edentis, ex analogia,
eam in hoc quoque morbo hæud inutiliter applicari poſ-
ſe, veriſimile admodum eſt.

Moschus et cinnabaris, cantharidès, cortex peruvia-
nus, frictio unguenti Neapolitani parti læſæ applicati,
muſica, ac multa alia feliciter hic aliquando adhiberi di-
cuntur. Sed parum hæc omnia proderunt, niſi tempe-
ſtivyè, et antequam nata ſit hydrophobia, applicentur.
Plerique enim putant id nimis verum eſſe, quod canit
Poeta *.

Tollere nodofam nescit medicina podagram;
Nec formidatis auxiliatur aquis.

HORRENDUM

* Ovid Ep. ex Ponto 3. lib. 1.

Horrendum sanè malum, ut videmus, rabies canina;
 nec humani generis quisquam hydrophobo infelicior est,
 et magis equidem miserandus. Heu quantum mutatus
 ab illo qui antea fuit! Heu hominem infelicem! quan-
 tà undique premitur miseriâ? Sed mors, nunc ferè
 certa et inevitabilis, cito eum omnibus hisce malis eri-
 piet. Priusquam igitur huic qualicunque dissertationi
 finem imponamus, liceat omnes, in quorum manus in-
 cidat, hortari, ut sibi praeaveant, neu cani parcant,
 aut alii cuivis animali quantumvis dilecto, in quod vel
 minima rabiei suspicio cadit; sed statim, ne poenas pen-
 dant stultitiae suae, interficiant. Nam,

*Quid quisque vitet, nunquam homini satis
 Cautum est in horas.*

HORAT. carmin. lib. 2. Od. 13.

F I N I S.

